

door de Duitse bezetter geïnterneerden vrij te krijgen.

Het boek bestaat inhoudelijk uit drie delen: een biografisch gedeelte, een hoofdstuk dat de Vlaams-nationale inslag van zijn werk belicht en een gedeelte dat een selectie toont uit het werk van de kunstenaar.

[Koen Van Keer]

Pieter Jan Verstraete, *Armand Panis. Karikaturisten tekenaar*, Kortrijk, Verstraete, 2007, 96 pp., ill., ISBN 978-90-8030-18-94 | Dit boek begeleidde de Retrospectieve Armand Panis 1907-1997-2007, die van 22 september tot 8 oktober 2007 in het arboretum van Kalmt-hout was te zien. Panis was een Vlaams-nationaal karikaturist die tijdens de jaren dertig en veertig van vorige eeuw de toenmalige actualiteit becommentarieerde. Hij deed dat onder meer in de dagbladen *De Schelde* en *Volk en Staat*. Daarnaast behoorde hij ook tot de eerste generatie van Vlaamse striptekenaars.

Het rijk geïllustreerde boek van Pieter Jan Verstraete bevat naast een aantal foto's uit de nalatenschap van Panis, talrijke voorbeelden van – vooral gepubliceerd – grafisch werk van de tekenaar. Het werkarchief van Armand Panis berust bij zijn twee zoons. Het bleek volledig, met uitzondering van het materiaal uit de bezettingsjaren (1940-1945).

Het aandeel van Panis in de collaboratie is ambigu. Enerzijds is er zijn omstreden werk voor de bladen van het VNV en het feit dat hij – hoewel zelden – bijvoorbeeld ook anti-joodse karikaturen tekende. Anderzijds is er het gegeven dat Panis in tegenstelling tot zijn echtgenote nooit lid werd van het VNV en blijkt uit zijn strafdossier op het krijgsauditoraat dat hij ook inspanningen leverde om